

Op weg naar een anarchistische theorie over macht - Deel I.

Door [Felipe Corrêa](#)

- Oorspronkelijke titel: Para uma Teoria Libertária do Poder (parta I.)
- Verschenen: 2012
- Bron: Originele tekst in het Portugees van “[estrategiaeanalise.com](#)”, gepubliceerd in 2012.
- Vertaling: door Bata uit het Portugees voor Vrije Bond Ommeland

Op weg naar een anarchistische machtstheorie is een serie van recensies over artikelen of boeken van auteurs binnen het domein van het anarchisme die over macht gaan. Het doel is om een eigentijdse lezing te geven van auteurs die zich met het onderwerp in kwestie hebben bezig gehouden en om elementen aan te dragen voor de uitwerking van een libertaire machtstheorie, die kunnen bijdragen aan de uitwerking van een analysemethode van de realiteit en strategieën op libertaire grondslagen, gebruikt door individuen en organisaties.

In zijn tekst maakt Felipe Corrêa voor zijn tekst gebruik van Tomás Ibáñez', *Para uma Teoria Libertária do Poder*, deel 1 (vert. Voor een anarchist politieke macht: epistemologische overwegingen en strategieën rond een concept). Ibáñez artikel werd oorspronkelijk in 1983 in het Italiaanse tijdschrift *Volontà* gepubliceerd. Voor de citaten gebruikt de auteur van het huidige artikel een Portugese vertaling van de hand van Miguel Serras Pereira, gemaakt voor een Portugese publicatie uit de jaren 80. Het artikel van Ibáñez staat ook in de bundel genaamd *Actualidad del Anarquismo*, uitgegeven door Libros de Anarres in Buenos Aires in 2007.

Op weg naar een anarchistische theorie over macht

De fundamenteën van het denken, de doctrine en de politieke theorie van radicale democratie met sociale gelijkheid. Op weg naar een anarchistische machtstheorie - Ibáñez en libertaire politieke macht.

In dit eerste artikel in de serie zal ik Tomás Ibáñez' artikel “Voor een libertaire politieke macht” gebruiken voor discussie. In dit korte artikel, dat niet meer dan een paar bladzijden beslaat, plaatst de auteur zichzelf kritisch ten opzichte van de libertaire benadering van het thema. Ibáñez' artikel was oorspronkelijk geschreven als een bijdrage aan het seminar “De Macht en zijn afwijzing”, gepromoot door CIRA en CSL Pinelli, in juli 1983. Tot die tijd zat het anarchisme voor de auteur “vast aan de starheid van concepten en voorstellen, voornamelijk gemaakt in de 18e en 19e eeuw.” Voor hem zou het diepgaand bespreken van de kwestie van macht een relevante vernieuwing zijn in het theoretische domein van het anarchisme.

Het semantische probleem van de discussie over macht

In die tijd stelde Ibáñez vast dat “de polysemie [woord dat meer dan één betekenis heeft] van de term 'macht' en de breedte van het semantische spectrum de voorwaarden vormen voor een dialoog voor doven”. Voor hem overlappen de toespraken elkaar in discussies over macht en spreken ze niet met elkaar. En dit komt omdat “ze omgaan met totaal verschillende objecten, in de verwarring die wordt veroorzaakt door het gebruik van een andere veel voorkomende term: macht”.

Dat is de reden waarom de geïdentificeerde behoefte om “de term ‘macht’ te omschrijven voordat de discussie wordt gestart”. Ongeacht de inspanning in deze zin, gelooft de auteur niet dat het mogelijk is om tot een objectieve en aseptische definitie van het woord 'macht' te komen, aangezien 'het een politieke term is vol betekenis, altijd geanalyseerd vanuit een precieze politieke locatie, en daarvoor een 'neutrale' definitie niet mogelijk is om te hebben”.

Macht vanuit een driefvoudige definitie

Het eerste element om een definitie van macht te beginnen is dat het, binnen een libertair perspectief, niet alleen negatief kan worden opgevat: “in termen van ontkenning, uitsluiting, weigering, oppositie, antinomie”. Voor Ibáñez kan macht worden gedefinieerd vanuit drie interpretaties: 1.) als capaciteit, 2.) asymmetrie in de machtsverhoudingen en 3.) als structuren en mechanismen van regulering en controle. Laten we eens kijken, in termen van de auteur zelf, hoe macht wordt gedefinieerd in elk van deze betekenissen.

1. Kracht als capaciteit

“In een van zijn betekenissen, waarschijnlijk de meest algemene en diachronische, de eerste, werkt de term 'macht' als een equivalent van de uitdrukking 'vermogen tot', dat wil zeggen: als een synoniem van de reeks effecten waarvan een bepaald middel, al dan niet beziel, de directe of indirecte oorzaak kan worden. Het is interessant dat macht vanaf het begin in relationele termen wordt gedefinieerd, voor zover een element een effect wil produceren of afremmen, het noodzakelijk is om een interactie tot stand te brengen.”

In deze zin beschouwd, zou macht worden opgevat als 'de macht hebben tot' of 'de macht hebben om', een vermogen tot realisatie of een potentiële kracht die kan worden toegepast in een sociale relatie. Sociale relaties, d.w.z. interactie tussen sociale actoren, zijn gebaseerd op deze definitie van macht.

2. Machtsasymmetrie in machtsverhoudingen

“In de tweede betekenis verwijst de term 'macht' naar een bepaald type relatie tussen sociale agenten, en het is nu gebruikelijk om het te karakteriseren als een asymmetrische of ongelijke capaciteit die de agenten moeten hebben om effecten te veroorzaken op de andere kant van een gegeven relatie.”

Hoewel dit andere zintuig in macht verankerd is als een vermogen, stelt het ons in staat na te denken

over de asymmetrieën van de verschillende sociale krachten die in een bepaalde sociale relatie worden aangetroffen. Deze krachten, altijd asymmetrisch en ongelijk, smeden in interactie / relatie de effecten op een of meer polen, die elk een andere kracht hebben en dus een andere capaciteit. Nogmaals, macht wordt bevestigd als een relatie tussen sociale actoren, die elk een ander vermogen hebben om effecten op anderen te veroorzaken.

3. Macht als structuren en mechanismen voor regulering en controle

“In een derde betekenis verwijst de term 'macht' naar macro-sociale structuren en macro-sociale mechanismen van regulering of sociale controle. In die zin spreken we van ‘instrumenten’ of ‘apparaten’ van macht, ‘centra’ of ‘structuren’ van macht, enz.”

Aldus opgevat, zou macht het 'systeem' van een bepaalde samenleving vormen, met betrekking tot haar structuren en haar regulerings- en controlemechanismen. Het zou de reeks regels van een bepaalde samenleving zijn, die zowel de besluitvorming voor de oprichting ervan als het bepalen van de controle ervan omvat, evenals de toepassing van die controle zelf. Een structurering van de samenleving die overleg- en uitvoerende instanties noodzakelijk maakt.

Wat zijn de mogelijkheden van een samenleving zonder macht?

Uit deze drie interpretaties kan worden gezegd dat “praten over een 'machteloze' samenleving een vergissing inhoudt. Het maakt niet uit of we onszelf positioneren vanuit het oogpunt van macht/capaciteit (wat voor zin zou een samenleving hebben die niets 'zou kunnen' doen?) of we onszelf op het niveau van asymmetrische relaties plaatsen (wat zouden sociale interacties betekenen zonder asymmetrische effecten?), of dat we onszelf positioneren vanuit het oogpunt van macht als macro-sociale mechanismen en structuren van regulering (wat een systeem zou zijn waarvan de elementen niet werden 'gedwongen' door de verzameling van relaties die het systeem zelf precies definiëren?) ”.

Er is geen samenleving zonder capabele sociale agenten, net zoals er geen samenleving is met alle symmetrische sociale relaties - dat wil zeggen een samenleving waarin alle sociale actoren hetzelfde vermogen hebben om effecten op anderen te veroorzaken, in alle sociale relaties - of zonder structuren en mechanismen van regulering en sociale controle. Dit stelt ons in staat om het met Ibáñez eens te zijn met betrekking tot de absurditeit die het betekent, rekening houdend met de definities die door de auteur zijn gepresenteerd, om te spreken over een samenleving zonder macht, in de strijd tegen de macht, in het beëindigen of vernietigen van macht.

Ibáñez gelooft dat “machtsverhoudingen essentieel zijn voor het sociale feit zelf, dat ze eraan inherent zijn - het doordrenken, het bevatten - op het moment dat het ervan uitgaat”. Wanneer we het hebben over elk aspect van de zogenaamde sociale sfeer, kan worden gezegd dat er interacties zijn tussen verschillende elementen waaruit een bepaald systeem bestaat. Voor de auteur, bovendien, “zijn er onontkoombaar bepaalde effecten van de macht van het systeem over zijn elementen, net zoals er ook effecten zijn van macht tussen de elementen van het systeem”. Dat wil zeggen dat macht zowel de relaties tussen elementen als de relaties tussen systeem en elementen doordringt.

Een samenleving zonder macht voorstellen zou betekenen dat de auteur gelooft in de mogelijkheid

van het bestaan van een “samenleving zonder sociale relaties, zonder sociale regels en zonder sociale besluitvormingsprocessen”. Met andere woorden, het zou zijn om je het “ondenkbare” voor te stellen.

Een anarchistische opvatting van macht

Zo'n argument stelt iemand in staat te bevestigen dat “er een anarchistische opvatting van macht is, en het is onjuist dat het een ontkenning van macht moet zijn”. Dit feit ontkennen zou noodzakelijkerwijs een moeilijkheid inhouden, zowel wat betreft het analyseren van de werkelijkheid als het ontwerpen van een strategie. “Zolang dit niet volledig wordt aangenomen door het anarchistische denken”, benadrukt Ibáñez, “kunnen we niet beginnen met de analyses en acties die ons in staat zullen stellen kracht te hebben in de sociale realiteit”.

En wat hij betoogt, is logisch als we kijken naar de geschiedenis van het anarchisme of zelfs naar wat een “libertair socialistisch milieu” wordt genoemd. Als we verder gaan dan de semantische uitspraken - die het woord macht vaak een staatsgevoel gaven/geven - lijkt het duidelijk dat het 'anarchistische denken' nooit de capaciteit van sociale agenten, asymmetrieën in machtsverhoudingen of de structuren en mechanismen van regulering en controle heeft ontkent.

Laten we een voorbeeld gebruiken dat veel voorkomt in de anarchiste traditie. Gezien de asymmetrische klassenverhoudingen in de kapitalistische samenleving en, gebaseerd op het idee van de capaciteit van de arbeidersklasse, proberen anarchisten een sociale revolutie te bevorderen, waarin de kracht van de dominante klasse omver wordt geworpen en een systeem van regulering en goed gefundeerde controle wordt gevestigd in zelfbeheer en federalisme. Zelfs met dit brede voorbeeld kan worden gezegd dat als de dominante klasse wordt verwijderd uit haar toestand van overheersing en aanleiding geeft tot een anarchistische structuur, zelfs in de toekomstige samenleving, deze krachtsverhouding tussen de dominante klasse die uit de overheersing is verwijderd en de arbeidersklasse een feit is: een asymmetrische relatie.

In die zin is het mogelijk om aan te nemen dat er in feite historisch gezien een anarchistische opvatting van macht bestaat die - hoewel deze niet grondig is besproken en door een aantal factoren is gecompliceerd - elementen bevat die relevant zijn in dit debat dat nu is uitgevoerd.

Overheersing als een soort macht

Wanneer anarchisten een toespraak houden tegen de macht, zegt Ibáñez, gebruiken ze de term 'macht' om feitelijk te verwijzen naar een 'bepaald type machtsverhouding', dat wil zeggen, heel concreet, naar het type macht dat wordt aangetroffen in 'overheersingsrelaties', 'overheersingsstructuren', 'overheersingsapparaten' of 'instrumenten van overheersing' enz. (of deze relaties nu dwingend, manipulatief of anderszins zijn).“ Daarom is overheersing voor hem een soort machtsverhouding, maar overheersing kan niet als macht worden gedefinieerd, aangezien ze verschillende categorieën vormen. Voor de auteur kunnen dominantie-relaties niet worden opgenomen in “de relaties die de vrijheid van het individu of groepen verbinden”, dat wil zeggen, in de categorie van dominantie-relaties kun je de anarchistische relaties niet opnemen. Maar dit lijkt enigszins voor de hand liggend. Wat in werkelijkheid niet duidelijk is, is dat wanneer macht wordt gelijkgesteld met overheersing, er wordt aangenomen dat macht in strijd is met vrijheid, een

bewering waar de auteur het niet mee eens is. "Vrijheid en macht situeren zich niet echt in een simpele oppositierelatie." En toch: "Macht en vrijheid bevinden zich daarom in een onlosmakelijk complexe relatie van antagonisme/mogelijkheid". Daarom kan macht op deze manier in tegenspraak zijn met vrijheid, maar het kan ook de realisatie ervan versterken. Het zou in werkelijkheid het soort macht zijn dat deze relatie met vrijheid zou bepalen.

Ibáñez gelooft dus dat "anarchisten in werkelijkheid tegen sociale systemen zijn die gebaseerd zijn op overheersingsrelaties (in strikte zin). 'Weg met de macht!' Is een formule die uit het anarchistische lexicon moet verdwijnen en vervangen moet worden door 'Weg met dominantie-relaties'. Maar op dit punt is het nodig om te proberen de voorwaarden te definiëren die een samenleving als zodanig mogelijk maken. "

Tegen overheersing en voor een anarchistische politieke macht

Op basis van deze argumentatie kan worden gezegd dat 'anarchisten niet tegen macht zijn, maar tegen een bepaald type macht', en in hun strategieën ernaar streven 'bouwers te zijn van een verscheidenheid aan macht die comfortabel (en nauwkeurig) is. Dit noemen we nu 'anarchistische macht', of beter gezegd: 'anarchist politieke macht' ". Wat zou het betekenen dat we aan nemen dat anarchisten een functionerend (libertair) model van instrumenten, apparaten en machtsverhoudingen verdedigen.

[macht](#), [organisatie](#), [theorie](#), [filosofie](#)

From:

<https://anarchisme.nl/> - **Anarchisme.nl**

Permanent link:

https://anarchisme.nl/namespace/op_weg_naar_een_anarchistische_theorie_over_macht?rev=1614696478

Last update: **02/03/21 14:47**